

האח שלא שכח

הטראומה על אובדנו של יוסף, נצרבה בנפשו של בנימין, אחיו בן ה-9, ולא עזבה אותו גם כשזכה לעשרה ילדים משלו, אותם קרא על שמו של יוסף, אותו הוא 'ח'י ו'נשם' כל חייו.

שוב פעם הפליות!?

לפני תקופה קצרה אירחנו בביתנו את אחת מהמשפחות בקהילה לסעודת שבת. במהלך הסעודה הכרנו להם את הילדים שלנו ואמרנו להם את שמותיהם: זאת מושקי וזה מענדי וכו'.

בהמשך הערב נשאלתי על שם מי קראתי להם בשמות הללו, השבתי להם שהם קרויים על שם הרבי והרבנית וכן שאר ילדינו קרויים בשמותיהם של משפחת הרבי. האורח הסתכל עלי בתימהון ושאל לא אתה ולא אשתך מעוניינים לקרוא לילדים על שם בני משפחה?

הפרשיות הללו שאנו קוראים בשבועות האחרונים עוסקות בסיפור של מכירת יוסף. התורה מקדישה כשליש מספר בראשית לסיפור הזה, והשבוע אנו קוראים את הסיום המשמח של הפרשיה כאשר יוסף מתוודע אל אחיו ואומר "אני יוסף" ונופל על צווארי אחיו ועל צווארי בנימין ובוכה, ובנימין בוכה על צוואריו. מיד לאחר מכן מבקש יוסף מאחיו "מהרו ועלו את אבי ואמרתם אליו: רדה אלי" וכו', ולאחר מכן מסופר בפרשה שיוסף נתן לכל אחיו חליפות שמלות "ולבנימין נתן שלש מאות כסף וחמש חליפות שמלות".

כשלומדים זאת עולה תמיהה גדולה: כיצד זה שיוסף מגלה חיבה יתירה לבנימין יותר מאשר לכל אחיו, הרי בכך הוא עלול לעורר את קנאתם של שאר האחים!?! כלום יוסף לא למד מהניסיון שלו עצמו, כאשר אביו הפלה אותו לטובה ועשה לו כתונת פסים ובכך עורר את שנאתם של שאר האחים כלפיו! וכאן יוסף חוזר על אותה הנהגה שעלולה לגרום לקנאה ושנאה בין האחים!

השאלה הזו אינה חדשה; הגמרא במסכת מגילה (דף ט"ז ע"ב) שואלת את השאלה הזאת על הפסוק "לכלם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימין נתן חמש חליפות שמלות, אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק (לעבד נמכר יוסף על ידי קנאת אחיו [רש"י] יכשל בו, דאמר רבא [בשביל משקל שני סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף משאר אחיו נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים]."

ואע"פ שיוסף הוא אח ולא אבא, אבל אחרי שהוא עבר ניסיון כל כך מר הוא היה צריך להיות ערני יותר ומודע לתופעה הזאת של ההפליה יותר מאשר כל אחד אחר (מהרש"א שם), [והגמרא מתרצת: "רמז רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות שנאמר ומרדכי יצא"], אך מה ההסבר לכך בפשוטו של מקרא.

[ישנם שרוצים לתרץ (ספר הפרשיות עמ' ש"ז) שהיות שיוסף העליל על בנימין שהוא גנב את הגביע ובגלל זה נגרם לו סבל ועגמת נפש, כמו שבמדרש תנחומא כתוב שהאחים היו מכים את בנימין על כתפיו ואומרים לו "גנב בן גנבת ביישתנו בן אמך אתה כך היא ביישה את אבינו ותגנוב רחל את הטרפים", ולכן יוסף רצה לפצות את בנימין על כך ולפיכך העניק לו מתנות יותר משאר אחיו.

אולם עוד קודם לכן אנו מוצאים שיוסף קירב את בנימין יותר משאר אחיו, עוד לפני הסיפור עם הגביע, שכן מיד בהתחלה כשיוסף עשה להם סעודה כתוב "וישא משאת (מנות) מאת פניו אליהם ותרב משאת בנימין ממשאות כולם חמש ידות", וכמו שרש"י מבאר שבנוסף למנה שלו עצמו גם יוסף ואסנת ומנשה ואפרים נתנו לו את המנות שלהם, וא"כ אנחנו נוכחים לדעת שכבר אז קיבל בנימין יחס מיוחד, וא"כ צריך להבין מדוע הפלה יוסף את בנימין לטובה יותר משאר האחים, דבר שעלול לעורר את קנאתם!]

ואז יוסף בכה

ויש לבאר זאת על פי דו-שיח שהתקיים בין יוסף לבנימין כפי שאנו קוראים אותו בדברי רש"י בפרשת מקץ על הפסוק "כי נכמרו רחמיו", אומר רש"י [שאלו אם יש לך אח מאם, אמר לו אח היה לי ואיני יודע היכן הוא, (יש לך אשה אמר הן), יש לך בנים אמר לו יש לי עשרה, אמר לו ומה שמם אמר לו בלע בכר וכו', אמר לו מה טיבן של שמות הללו, אמר לו כולם על שם אחי והצרות אשר מצאוהו, בלע שנבלע בין האומות, בכר שהיה בכור לאמו, אשבאל ששבאו אל (שנשבה מאביו והלך לו), גרא שנתגייר באכסניא (שהוא גר באכסניות ונעשה גר בארץ אחרת),

נעמן שהיה נעים ביותר אחי וראש אחי היה וראשי היה, מופים מפי אבי למד (שהיה יפה מאד), וחופים שלא ראה את חופתי ולא ראיתי אני חופתו, וארד שירד לבין האומות, מיד נכמרו רחמיו".

מבאר הרבי (בלקוטי שיחות חט"ו עמ' 353 ואילך): כשיוסף נמכר לעבד היה בנימין בסך הכל בן תשע שנים, ובמשך כל השנים הללו הוא לא הפסיק לחשוב על אחיו יוסף והצרות שאירעו לו, עד כדי כך שהוא ביטא את הצער הגדול שהוא היה אפוף בו במשך כל השנים בשמות בניו שזהו דבר משמעותי ביותר לכל משך ימי חייו של האדם, ואת כל עשרת ילדיו הוא קרא בשמות כאלו ששיקפו וביטאו את המצב הזה. כל שם ביטא בצורה אחרת את הגעגועים והצער שקיננו בו מאז היותו ילד קטן. הוא היה מעוניין שבכל פעם שהוא יזכיר איזה שם של אחד מילדיו זה יזכיר לו את אחיו שאותו לא ראה מגיל תשע!

זאת אומרת, שאע"פ שכבר עברו עשרות שנים מאז שראה אותו בפעם האחרונה, כשהוא היה צריך לקרוא שמות לילדיו, הוא לא נתן להם שם אחרי הסבא הגדול שלו אברהם אבינו או שם מסוים אחר שביטא מאורע מסוים שהתרחש בחייו כמו שאנו מוצאים אצל רחל ולאה, אלא הקדיש את שמות כולם על שם אחיו, (ראה שיחות קודש, מקץ תשל"ד).

כשיוסף שמע את זאת מפי בנימין, נכמרו רחמיו ורצה לבכות וכו'.

לפיכך, בשעה שיוסף חילק מתנות לאחיו היה זה דבר טבעי ומתבקש מאליו שהוא יעניק לבנימין יותר, וכל האחים הבינו זאת (ולכן זה לא עורר קנאה אצלם), משום שבנימין במשך כל חייו 'חיל' ו'נשם' את יוסף. עובדה שהוא הקדיש את כל שמות ילדיו לזה. וזהו אפוא היחס ההדדי שהוא קיבל מאת יוסף.

ובאמת זה כתוב כבר במדרש (שכ"ט בראשית מ"ה כ"ג) "ולבנימין נתן שלש מאות כסף בשביל עשרת בניו שקראם על שם חיבתו, שלשים לכל אחד מהם".

מה הסיסמא שלכם?

מהי ההוראה מכך עבורנו? כאשר אתה אוהב מישהו או משהו, אתה מעוניין להיזכר בזה על כל צעד ושעל; לכן, למשל, אצל יהודים נותנים תרומות במספר 18 כי זה מזכיר "חיל". כך בכל דבר שאנחנו עושים בחיינו יש לקשר זאת עם סממן יהודי כלשהו שיזכיר לנו את היהדות שלנו.

לדוגמא: לכל אדם יש סיסמה שבאמצעותה הוא נכנס למחשב האישי שלו ומשתמש בה לצרכים נוספים, כדאי אפוא להשתמש בסממנים ובמספרים יהודיים כמו 13 שזה מסמל "בר מצוה" או המספר 26 שזוהי הגימטרייה של שם ה'; כמו כן אם אתה צריך לבחור שם לְחֶבְרָה שלך תמצא שם שיזכיר לך ולסובבים אותך על יהדותך, על יהדות או על יהודים.

כל אחד יכול להמציא לבדו רעיונות וסממנים יהודיים מקוריים, אבל הרעיון הכללי הוא שכמו שבנימין אהב את יוסף ולכן הוא קרא לכל ילדיו בשמות שיזכירו לו את אחיו [?] כך אנו צריכים לעשות שכל פעולה שגרתית ו'אפרורית' שלנו בחיינו היומיומיים תזכיר לנו מי אנחנו ולאיזה עם אנחנו משתייכים.